

SCHUSCHNIGG THERESIA - EUCHARISZTIKUS ÉLET

Bevezető

Az előadásom címe: Az eucharisztikus élet. S úgy hiszem, ez a cím az Eucharisztikus Kongresszus egyik központi célkitűzését érinti. Nem kisebb jelentőségű kérdés forog itt kockán, mint az, hogy vajon a II. Vatikáni Zsinat oly sokat idézett mondata – „*az Eucharisztia az egész keresztény élet forrása és csúcspontja*” (LG 11) – és magának a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusnak ezzel egybecsengő mottója – „*Minden forrásom belőled fakad*” – hogyan tud valósággá válni a keresztény ember életében? A mostani, pasztorális konferencián pedig úgy kell feltennünk a kérdést: Hogyan tudjuk segíteni a híveket abban, hogy e mondatok valósággá váljanak az életükben? Milyen pasztorális lehetőségeink vannak, hogy az Eucharisztia ténylegesen életalakító forrás lehessen testvéreink számára?

Személyesen különösen is kapcsolódom ehhez a témához, hiszen nővértársammal, Versegi Beáta-Máriával a Központi Oltáregyesület égisze alatt 2015-ben létrehoztuk és elindítottuk az Eucharisztikus Élet Mozgalmat, hogy segítsük ennek az eucharisztikus lelkiségnek a terjedését, növekedését. Elsősorban könyvkiadással¹, előadások tartásával és lelki programokon keresztül dolgozunk ezen a területen.

Pasztorális munkánkban szeretnénk utakat nyitni, láthatóvá tenni, ahogyan az Eucharisztia átformálja életünket, eucharisztikussá teszi azt.

„A templom, a szentmise, az Eucharisztia önmagában érték. A forrásként felfakadó kegyelem mégis azáltal teljesíti be célját, ahogyan minket, embereket formál, alakít mindaz, amit ünneplünk. Hiszen arra vagyunk hívva, hogy megéljük, ami a szentmisében, az Eucharishtiában történik. (...) Az életünk és a szentmise, amelyen részt veszünk, az Eucharisztia, amit ünneplünk, szerves módon illeszkedik egymáshoz.”²

Lelkigyakorlatok kísérése és lelkivezetői szolgálatom során két dolog nagyon egyértelművé lett számomra: egyrészt hogy mennyire jelen van az emberekben a személyes istenkapcsolat utáni vágy és ennek keresése, másrészt hogy mennyire szükséges ezen a területen a bevezetés, a tanítás, a kísérés³. Másképp kifejezve: a legtöbb ember vágyik az Életre (a nagybetűs Életre) és keresi ennek útját. Meglepően kevés kell ahhoz, hogy valaki kezdjen rátalálni erre. Ugyanakkor ezt a keveset igen is meg kell mutatni. E nélkül még a forrás mellett is lehetséges szomjan halni.

Keresztényként elsődleges „iskolánk” az Eucharisztia. Benne találhatóunk mindent, ami ehhez az igazi élethez szükséges. „*Végső soron az ember, az igazul élő ember élete Isten valódi imádása, az élet azonban csak akkor válik valódi életté, ha az formáját az Istenre való pillantásból fogadja el. A kultusz arra való, hogy ezt a pillantást közvetítse, és úgy adjon életet, hogy az Isten tiszteletét szolgálja.*”⁴ Vagy idézhetnénk Szent Iréneusz

1 Pl. Schuschnigg Theresia, *Óáltala, ővele, őbenne. Az Eucharisztikus Élet első harminc napja.*, Nyolc Boldogság Közösség, Budapest 2017. Versegi Beáta-Mária, *Élet-Forrás. Az eucharisztikus élet lelkisége és gyakorlata*, Új Ember kiadványok, Budapest 2019. „10 gondolat a szentségimádásról”, Központi Oltáregyesület 2014.

2 Versegi Beáta-Mária, *Élet-Forrás. Az eucharisztikus élet lelkisége és gyakorlata*, Új Ember kiadványok, Budapest 2019, 8.

3 Vö. II. János Pál pápa, *Novo Millennio Ineunte*, apostoli levél a 2000 esztendő Nagy Jubileuma végén, 2001, január 6., 33.: „Keresztény közösségeinknek az ima hiteles 'iskoláivá' kell válniuk”.

4 Joseph Ratzinger, *A liturgia szelleme*, Szent István Társulat, Budapest 2002, 15.-16.

mondatát is, amelynek általában az első felét ismerjük, pedig a második tagmondatnál lesz teljes az értelem: „Isten dicsősége az élő ember, s az ember élete Isten látása.”⁵

Ezen idézet mentén a következőkben először annál a kérdésnél szeretnék elidőzni, hogyan lehet az Eucharisztia a konkrét életünk forrása – vagyis hogy igazán élő emberré válhassunk. Majd a második pontban arra reflektálok, hogyan lehet az Eucharisztia az imánk forrása – vagyis hogy láthassuk Istent. A harmadik pontban pedig pár gondolatot szeretnék megosztani arról, hogyan tudjuk mindezt pasztorálisan támogatni.

1. Az Isten dicsősége az élő ember: a szentmise életünk forrása

Irénéusz az idézett mondatában nem a pusztán biológiai életre gondol, hanem a János-evangélium prológusára emlékeztet, ahol azt olvassuk: „Az Igében élet volt és az élet volt az emberek világossága” (Jn 1,4). Mit jelenthet ez a fajta élet, amely Isten dicsőségére van, s amely az emberek világossága, és az Isten Igéjében van jelen? Szent Ambrus így válaszol erre: „Az élet ugyanis annyit jelent, mint Krisztussal lenni, mert ahol Krisztus, ott van az Ország.”⁶ Ennek beteljesedése majd a mennyországban válik teljessé, de már itt a földön erre vagyunk hivatva: Krisztussal lenni a mindennapjaink minden pillanatában. Így válhat tehát élővé az ember.

Magasztos cél ez, és világos, hogy a magunk erejéből nem tudjuk elérni. A kegyelem forrása is egyértelmű: a szentségek és mindenekelőtt az Eucharisztia. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy keletkezhet egyfajta szakadék a (vasárnapi) szentmise és a mindennapi, hétköznapi életünk között. Az Eucharisztia ilyenkor egy elszigetelt alkalom lesz napjaink eseményei közt, s nem azok formáló, szerves összetevője. Ez a lehetőség a papokat és szerzeteseket sem hagyja érintetlenül.

Sok mai ember – főképp, akik komolyan gyakorolják a hitüket – nem elégszik meg hitének pusztán értelmi megközelítésével. Keresi a megélt, megtapasztalt, belülről érzékelhető és átélt hitet. Szeretné személyessé tenni azt, amit ünnepel. Vágyik arra, hogy egész egzisztenciáját átjárja ez a hit.⁷ És ez nagyon jó jel! A kereső hívő ilyenkor ráérez arra az alapigazságra, hogy a „liturgia a valóságban a mindennapokra, reám, az én személyes egzisztenciámra utal.”⁸ Keresi az Eucharisztia antropológiai értékét: „az istentisztelet az emberi életben nem zsugorítható néhány különleges és magánéleti pillanatra, hanem természete szerint arra irányul, hogy a személy minden összetevőjét áthassa. Az Isten előtt kedves kultusz így új életstílussá válik.”⁹

Nézzünk néhány konkrét példát:

- **Ritmus, idő és a jelenlét:** a vasárnapi szentmise egy kiemelt idő, amely a hetünknek meghatározó ritmust ad. Megszenteli az időt azáltal, hogy újra és újra visszatérő módon egy szent térbe és szent időbe hív meg ünnepelni. Maga a szentmise liturgiája is egy bizonyos ritmusban halad előre. A liturgia felépítése, a szavak és gesztusok, a liturgikus terek és tárgyak, a zene és a csend mind arra szolgál, hogy jelenvalóvá válhassunk és meg tudjunk érkezni a misztériumhoz. A liturgia megtaníthat tehát minket, hogy átengedjük magunkat az élet ritmusos lüktetésének. Taníthat belesimulni a különböző időkbe anélkül, hogy ezek uralkodnának rajtunk. Megtapasztaltatja velünk azt a minőségi jelenlétet, amely minden bensőséges kapcsolathoz szükséges. Annak a tapintatos jelenlétnek a valódi iskolája, amely a másakra figyelve egyszer aktívan cselekszik, máskor passzívan várakozik; olykor párbeszédet kezdeményez, máskor csendben odahallgat.

5 Szent Irénéusz, *Adversus haereses* IV, 20,7: PG 7, 1037.

6 Szent Ambrus, *Expositio Evangelii sec. Lucam* 10, 121: CCL 14, 379 (PL 15, 1927). Vö. KEK 1025.

7 Vö. Castellano Cervera Jesus OCD, *Ripartire dalla preghiera*, Editrice Berti, Piacenza 2001, 111.

8 Joseph Ratzinger, *A liturgia szelleme*, op.cit., 53.

9 XVI. Benedek Pápa, *Sacramentum Caritatis*, szinódus utáni apostoli buzdítás, 71.

- **Hálaadás:** Eucharisztian veszünk részt, azaz hálaadáson Isten műveiért¹⁰. Emlékezünk Isten jóságára, és mintegy begyakoroljuk ezt a szemléletet: alapvetően meg vagyunk ajándékozva a létünk-től kezdve egészen a megváltásig, és ez akkor sem változik, amikor az élet mindenféle nehézséggel találkozunk.¹¹ Van kihez tartoznunk – Krisztushoz és testéhez, az Egyházhhoz –, van iránya az életünknek. Tanít észrevenni a jót, és hálát adni érte, és ez szabaddá tesz az énközpontúságtól, a félelemtől, a bezárkózottságtól.
- **A felajánlás:** a felajánlási liturgia a szentmisének az a része, ahol a kenyérrel és a borral együtt Istennek ajándékoljuk önmagunkat¹² és mindazt, amink van: „*a föld termését és az emberi munka gyümölcsét*”¹³. Ha ünnepélyes szentmisén veszünk részt, akkor ezt körmenetben hozzuk az oltárra. S bár a keresztény szóhasználatunkban a felajánlás sokszor a fájdalom és a szenvedés gondolatköréhez kapcsolódik – „Ajánld fel!”, ahogyan szoktuk mondani –, azonban itt a hangsúly nem ezen van. Épp ellenkezőleg: örömmel, ünnepélyesen, várakozással hozzuk azt, ami szükséges ahhoz, hogy Krisztus az ő testével és vérével jelenvalóvá válhasson. Ahogy Krisztus az adományt kézbe veszi és megáldja, az átváltozik, átlényegül¹⁴. Mit is jelent felajánlani az életünket, a nehézségeinket és örömeinket? A liturgia arra tanít bennünket, hogy odaadva magunkat mindig örömteli várakozással bízhatunk az átlényegülésben.
- **Együttműködés:** A szentmisében minden Istentől érkezik hozzánk, az ő ereje által megtörténik a legnagyobb csoda. Minden tőle érkezik, és mégiscsak kellünk hozzá mi is. Szükséges a felszentelt pap, szükséges a felajánlott kenyér és a bor. Isten nem akar nélkülünk munkálkodni. Nem adhatja magát, ha nincs, aki együttműködjön vele. Az Eucharisztia – az Egyház életének „csúcspontja és forrása”¹⁵ –, megszűnik, ha mi nem hozzuk magunkat. Viszont amit hozunk, lehet, hogy sebzett, bűnös, kicsi, szegény. Tudjuk jól – „*ex opere operato*” –, nem a pap méltóságán és nem is a felajánlott adományok minőségén múlik a csoda megtörténte, hogy Jézus Krisztus újra és újra nekünk adja magát. Így világos tanítást kapunk arról, hogyan működik Isten kegyelme: szükséges hozzá a természet, de ennek a pusztá jelenléte is elég. Magunkra vonatkoztatva mindezt: nekünk is elég lehet az, amink van és amik vagyunk: „*Együttműködöm azzal, ami itt és most van. Nem azzal, aminek lennie kellene vagy ami lehetne. Csupán azzal, ami van.*”¹⁶
- **Sokan – egy testben, egy vérkeringésben:** A szentmise közösségi aktus; nemcsak Istennel való kapcsolatunkat érinti és alakítja, hanem horizontálisan is átformál minket. Mindnyájan, akik részt veszünk a szentmisén, személyválogatás nélkül, egy testté válunk Krisztussal is, egymással is. Valamiképp egy vérkeringésbe kerülünk. Szó szerint test-vérékké leszünk, akárkik is vagyunk: szegények és gazdagok, férfiak és nők, kicsik és nagyok, minden generációból és bármilyen bőrszínnel. Testvérekké leszünk. S hadd mondjam el Önöknek, hogy én, aki tanultam a magyar nyelvet, mindig rácsodálkozom a magyar nyelv e gyönyörű szavára: testvér. A szentmisében minden megszólítás: „kedves testvérek” – nagyon erősen érinthet minket, ha ilyen friss szívvel és lélekkel halljuk e szavakat. Erős és mértékadó valóság ez: arra kaptunk meghívást, hogy így viszonyuljunk egymáshoz a mindennapjainkban is. Így tartozunk mi valóban egymáshoz, mindenkire. A szentmise tehát nem csak vallási cselekedet, hanem életünk szociális világát is gyökereinél érinti.

10 Katolikus Egyház Katekizmusa (KEK), 1328.

11 Vö. Versegi Beáta-Mária, op.cit., 13.

12 Vö. Róm 12,1: „Adjátok testeteket élő, szent, Istennek tetsző áldozatul. Ez legyen szellemi hódolatotok”.

13 Eucharisztikus liturgia: Adományok előkészítése.

14 Vö. XVI. Benedek Pápa, *Sacramentum Caritatis*, op.cit., 70.

15 *Sacrosanctum Concilium* (SC),10.

16 Versegi Beáta-Mária, op.cit., 13.

Úgy gondolom, végtelen lehetőségünk nyílik „az Eucharisziát [...] lelkeséggé, »Lélek szerinti« életté lefordítani”.¹⁷ Az Eucharisztia tulajdonképpen egyfajta edzés a mindennapi életünkre. Sűrítve kapjuk mindazt, ami az eucharisztikus élethez szükséges, vagyis ahhoz az élethez, amelynek minden pillanata szemkontaktusban van Istennel. Joseph Ratzinger bíboros a sportoló edzéséhez és a gyermek játékához hasonlítja a liturgiát. Azáltal, hogy rendszeresen részt veszünk ezen a játékon, annak „szabályai” idővel beépülnek gondolkodásunkba, cselekvésünkbe, és rendelkezésünkre állnak életünk bármely területén. Mert „az élet a mindennapokban zajlik. Az üdvtörténet ott válik valami olyasmivé, amely átfogja az egész létünket és cselekvésünket.”¹⁸

Visszatérve kiindulópontunkhoz, Iréneusz idézetéhez – „Isten dicsősége az élő ember” –, az előzőekben arra mutattam néhány példát, hogyan segíti az Eucharisztia a teljes értelemben – a Krisztushoz való kapcsolódás értelmében – vett élet bontakozását, hogyan válik így igazán élővé az ember.

2. Az ember élete Isten látása: a szentmise, minden imádság forrása

A Ratzinger bíboros által említett „edzést” folytathatjuk a személyes imában, „amely a keresztény ember tapasztalatának az egyik alapvető mozzanata, ahol a hit személyessé válik, érlelődik az Istennel való fiúi kapcsolat, ahol lehetséges megkülönböztetést végezni a történelemmel és személyes tapasztalatunkkal kapcsolatban, és ahol a keresztény hívő tudatosan megéli a megünnepelt Eucharisztia kegyelmét.”¹⁹ Manapság – sokszor így tapasztalom – igen könnyű megszólítani az emberekben a személyes ima iránti vágyat. A mélység vonz. A spirituális keresés nagy, és talán még nagyobb az igény a spirituális útmutatásra, a mesterekre²⁰. Az Egyház története során a kiemelkedő lelki mesterek írásban is megfogalmazták saját tapasztalatukat: milyen is az, amikor egy ember útra kel, és szeretné Istent megtalálni. Így születtek a különböző lelki-ségek: „A keresztény lelki-ségek részesei az imádság élő hagyományának, és a hívők számára szükséges vezetők. Gazdag sokféleségükben tükrözik a Szentlélek tiszta és egyetlen világosságát.”²¹

Amikor a két, számomra jobban ismert lelki-séget – a kármelita és az ignáci lelki-séget –, és azokon belül a személyes imára vonatkozó útmutatásukat veszem közelebről szemügyre, akkor feltűnik, hogy bár különböző fogalmak segítségével, tartalmilag mégis ugyanazt írják le. Avilai Szent Teréz egy belső várkastélyhoz és hét lakáshoz hasonlítja az ember útját Isten felé. Keresztes Szent János pedig a Kármel-hegyre felvezető utat veszi mintául. Loyolai Szent Ignác a lelkiélet ugyanazon törvényszerűségeit négy hétre osztja be. Azt láthatjuk, hogy a személyes ima útját minden lelki mester különböző szakaszokra osztja fel, amelyekben az önmagunkkal és a Krisztussal való kapcsolatunkat sajátos hangsúlyok jellemzik, és így az imaéletünkre is más-más jellemző az egyes időszakokban.

Nagyon röviden összefoglalva így lehetne leírni ennek az ívét: az Isten mellett meghozott alapkötés elindítja a folyamatot, amelyben az ember kezd Istenhez fordulni, megtapasztalja az ő szeretetét, és ennek tükrében kezd szembesülni a saját esendőségével, bűnével. Vágyik a megtisztulásra és küzd is érte. Megtapasztalja Isten irgalmát, és ez a szeretet Krisztus követésére indítja: keresi a közelségét, szükségét érzi, hogy tanuljon a Mestertől, hallgassa szavát, intenzív párbeszédben legyen vele. Ebben a kapcsolatban meggyökerezve egyre többször következnek olyan időszakok is, amikor fájdalmasan tapasztalja meg Isten jelenlétét, és tanulja Krisztus rejtett közelségét a szenvedésben és megpróbáltatásban felismerni. Mindezen át kell mennie ahhoz, hogy tudja majd szemlélni a feltámadt Krisztus győzelmét és dicsőségét, és egyre inkább megtapasztalja a Krisztussal való egyesülést. Az egyesülésből születik azután a küldetés: hogy belső örömmel hirdesse minden embernek azt, amit ő maga ajándékol kapott.

17 XVI. Benedek pápa, *Sacramentum Caritatis*, op.cit., 77.

18 Castellano Cervera Jesus OCD, op.cit., 103.

19 Castellano Cervera Jesus OCD, op.cit., 121.

20 Vö. II. János Pál pápa, *Novo Millennio Ineunte*, op.cit., 33.

21 KEK 2684.

Minden modell kicsit sántít, hiszen Isten és az ember világa is sokkal tágasabb valóságok. A fenti utakban, lelkiéleti modellekben megjelenő szakaszokat felismerhetjük a szentmise felépítésében is. Mondhatjuk, hogy egyfajta csodálatos isteni pedagógiaként a szentmise minden hívő számára – és még inkább a papság számára – a lelkiség legalapvetőbb forrása. A réges-régen kialakult liturgia, ennek hagyománya, amely évezredekken át érkezik el hozzánk, nem csupán egy ügyesen kitalált szertartás. A felépítése olyan, amilyen az emberi szív útja, amikor kapcsolódik egy másikhoz, a Másikhoz. Isten lehajol és épp úgy közeledik az emberhez, ahogyan az befogadható számára. Minden hiteles lelkiség ebből a forrásból fakad, s lényegileg ugyanazt az utat követi. Megtaláljuk benne az utunk minden szakaszát. Úgy kapjuk, mint egy térképet. Olvashatjuk – tanulmányozhatjuk – tájékozódhatunk: hol járok éppen? Mi is itt a kihívás? Mi a helyes magatartás?

A következőkben néhány konkrét példát hozok a szentmise felépítéséből:

- **A bűnbánati szertartás:** ez a bevezető szertartás része, azaz jelzi, hogyan is készülünk a találkozásra. Amikor a sötétségeinkkel küzdünk, itt egy életadó mintát láthatunk. A liturgia alapmagatartásokat mutat számunkra a találkozás résztvevői oldaláról. Egyfelől az ember részéről: az őszinteséget, a helyzetünk alázatos megvallását Isten és embertársaink előtt, az Istenhez való szüntelen odafordulást (különösen akkor, amikor méltatlannak érezzük magunkat) és a bizakodó bocsánatkérést. Másrészt Isten részéről: az azonnali meghallgatást, a készenlétet, irgalmának erejét, megbocsátásának szabadító hatását. A személyes imát is érdemes tehát így kezdeni: akkor tud létrejönni egy személyes és meghitt találkozás, ha kapcsolódunk saját emberi valóságunkhoz és Isten igaz mivoltához, ha próbálunk kilépni hamis énképeinkből és torzult istenképeinkből.
- **Az igeliturgia párbeszéde:** mind a liturgiának, mind személyes lelki utunknak kiemelt területe az Ige meghallgatása, a vele való párbeszéd. Minden kapcsolat alapvető eleme a párbeszéd, az osztozás. Igyekszünk egyre mélyebben megérteni egymást. Sok kommunikáció kell ahhoz, hogy a valódi communio létre tudjon jönni. A cél a communio – majd az áldozáskor –, vagyis az egyesülés, és akkor már nincsenek szavak. De nem lehet megspórolni ezt a szakaszt. A párbeszédben történő közös ismerkedés nélkül nem biztos, hogy Krisztus az, akivel találkozom a csendben.
- **Az áldozás – a communio:** a szentmise csúcspontja. Krisztus önátadásának célja van, akkor teljesül be, amikor magunkhoz vesszük őt. Vágyva vágyik erre az egyesülésre, és ahhoz, hogy ez megvalósulhasson, nemcsak emberré válik, hanem kenyérré is. Ennyire materiálisan, érzékelhető, fogható módon mutatja meg nekünk, hogy az Istennel való egyesülésre vagyunk teremtve. És ez az imádságunkban is megtörténhet, erre vezet az ima útja, de csak akkor, ha el merjük ezt hinni, és ajándékként befogadni.

Tehát a szentmise ugyanazt az ívet vázolja fel számunkra, amelyet a nagy lelki mesterek is megfogalmaztak mint az imának és az Istennel való életnek az ívét, amely szervesen kapcsolódik az emberségünkhöz. Az imádságunkat eucharisztikussá tenni tehát komolyan segíthet abban, hogy tanuljuk látni Istent, azaz: élővé válhassunk ezen az úton.

„Ha hozzászokunk ahhoz, hogy eucharisztikussá tegyünk az imánkat, ez oda vezet, hogy átalakítja az egész Istennel való kapcsolatunkat és az egész életünket egy lenyűgöző eucharisztikus dimenzióba, amely mindenben hasonlít Krisztus fiúi és imádkozó létéhez.”²²

22 Castellano Cervera Jesus OCD, op.cit., 121 – 122.

3. Mit jelenthet mindez pasztorális szinten?

Itt érkezünk meg a pasztorális szolgálathoz. Láthatjuk az eddigiekből, hogy nem bonyolult valóságról van szó, ugyanakkor az a tapasztalatunk, hogy ez mégsem mindig érkezik meg magától az emberekhez. S ez valójában mindig is így volt, különben miért is alakultak volna ki a lelkeségi mozgalmak? Miért is tartotta volna fontosnak Loyolai Szent Ignác vagy Avilai Szent Teréz, hogy más szavakkal, más képekkel is kifejezze azt, ami már egyértelműen rendelkezésre áll a legegyszerűbb hívő számára is a szentmisében? Azért, mert a rítusban maximálisan összesűrített hit igazságait ki kell bontanunk ahhoz, hogy életre tudjuk váltani. A „sűrítmény” minden részénél időzni kell, elmélkedni rajta, közel engedni magunkhoz, személyessé tenni és így életre váltani. S mindez a fordított irányban is működik: életünk eseményeiből kiindulva találjuk meg a liturgiában azt a sajátos helyet, amely itt és most megszólít és tanít. Akkor az imádságban ott helyezkedhetünk el, engedelmes bizalommal.

Röviden egy pár tapasztalatunk ezen a téren:

- **Életszerű tanítás:** le kell „fordítani”, magyarázni kell a szentmisét, közel hozva azt a konkrét élet kérdéseihez. A prédikációban, a katekézisben, hittanórákon és egyéb tanítási alkalmakkor nemcsak a hittételeket fontos hirdetni, hanem életbevágó, hogy a misztikába is bevezessük a híveket.
- **Gyakorlatias tapasztalatokat nyújtani:** pedagógiai alapelv, hogy a tanításhoz nagyon előnyös valamilyen tapasztalatot kapcsolni, pl. műhelymunkán keresztül. Máshogy marad meg az, amit nemcsak hallottunk, hanem gyakorlatba is öntöttük. Ez lehetséges a szentmisével kapcsolatban is. Nagy sikere volt például a legutóbbi eucharisztikus lelkinapunk alkalmából rendezett imaösvénynek, ahol a szentmise egy-egy részét lehetett elmélyíteni tapintható, kézzelfogható módon.
- **Lelki kísérés, személyes kísérés:** amikor emberek elindulnak, hogy elmélyítsék hitüket, a személyes kísérés kiváló eszköz lehet arra, hogy egyre személyesebbé válhasson ez az út. Ezen a téren különösen is igaz, hogy az aratnivaló bőséges, de a munkás kevés. Azonban nagyon érdemes erre energiát fordítani. A Manréza Lelkigyakorlatos Ház egyik kezdeményezése, az ún. „mobil kísért imahét”, erre az igényre szeretne választ adni²³: ennek keretében a lelkigyakorlatok kísérői egy-egy plébániára mennek el, és ott állnak a hívek rendelkezésére, hogy ők a mindennapi életükbe illesztve tudják végezni a lelkigyakorlatot.
- **Imaközösségek építése:** bár az imádság esetében alapvetően személyes útról van szó, mégis a közös csendes imának – például csendes szentségimádás-csoportok²⁴ formájában – különös megtartó ereje van. Egyrészt segít kitartani az imádság melletti elköteleződésben, másrészt teret nyit az erről való megosztásra, egymás kölcsönös megerősítésére.

Összegzés

Az Eucharisztia, a személyes ima és az élet – egymáshoz vannak rendelve, egymásból merítenek, mély egység van köztük, amely arra vár, hogy felfedezzük. Amint XVI. Benedek pápa fogalmaz: „a keresztény élet eucharisztikus formáját” szeretnénk előmozdítani a pasztorális munkában, hogy hitünk egyik legnagyobb értéke, az Eucharisztia léletté váljon elsősorban azok számára, akik hűségesen megünneplik azt. Meggyőződésem, hogy ebben rejlik Egyházunk egyik komoly megújulási lehetősége: misztagógikus megújulás ez, amely arra helyezi a hangsúlyt, hogy felfedezze a liturgia és az emberi élet mélyen egymáshoz kapcsolódó elemeit. Így az élet eucharisztikussá válik, az Eucharisztia való részvétel pedig élővé. Ez maga missziós megújulás is egyben: az ilyen élet természetesen szólítja majd meg a keresőket.

23 vö. <http://manreza.hu/manreza-mobil-imahet/>

24 vö. <http://oltaregyesulet.hu/programjaink/szemlelodo-imagsoport-513>

A cél, ami felé haladunk, így fogalmazható meg: annyira az életünkké váljon az Eucharisztia, hogy amikor majd az megszűnik, átadhassa helyét annak, akit jelképez. Mert a mennyei Jeruzsálemben *„templomot nem láttam, mert a Mindenható, az Úr, az Isten és a Bárány a temploma. A városnak nincs szüksége sem Napra, sem Holdra, hogy világítsanak, mert az Isten dicsősége ragyogja be, világossága pedig a Bárány.”* (Jel 21,22-23) Akkor majd beteljesül az ember élete – mert látni fogja Istent, amint van (vö. 1Jn 3,2) –, és teljessé lesz az Isten dicsősége, mert végre élővé vált az ember.